

UNA HISTÒRIA ROMÀNTICA

EUGENI BOFILL I BOFILL

El protagonista de la història és un home jove, provinent d'una família de terratinents del Montseny, que per unes circumstàncies que no són del cas, havien deixat les terres i emigrat a Barcelona.

El pare del nostre heroi, Jacint Bofill i Bassas, estudià carrera i s'establí a Barcelona, on va obrir una farmàcia el 1804 i va crear una veritable dinastia de farmacèutics, que estaven molt orgullosos del seu llinatge i en feien partíceps els fills.

Ell, a diferència del germà gran que fou també farmacèutic com el pare, es llicencià en medicina per la universitat de Saragossa, i tot i que el seu físic no era extraordinari, no era de mal veure. D'una estatura normal, portava un lleuger bigoti que li dividia la cara i una retallada barba que baixant pels pòmuls i les patilles deixava veure les galtes i el mentó, que quedava al descobert sota els llavis. Els cabells una mica ondats, els duia pentinats totalment enrere. Però eren especialment els ulls el que més cridava l'atenció. Foscos, penetrants, àgils, d'una sorprenent mobilitat, podien esguardar profundament com si penetressin rere la façana del seu interlocutor.

Era extremadament elegant en el vestir i curós en el seu entorn i en les seves coses. Duia a la mà esquerra, al dit del cor, un anell d'or amb forma de segell que encerclava un ònix negre amb l'escut de família gravat. Causava d'entrada una grata impressió i tot el conjunt el feia molt atractiu; no és doncs d'estranyar que tingués èxit en extrem entre les damiselles fadrines de les seves coneixenses.

Comparegué pels volts de la Festa Major de Viladrau a passar uns dies a casa del seu cosí Jaume Bofill i Noguer, a la casa pairal Mas Noguer, que aquest tenia a Viladrau, i probablement també per ser padrí, en aquelles dades, d'un dels fills petits del seu cosí que havia nascut recentment i a qui batejaren amb el mateix nom del nostre personatge.

Sembla que la seva real intenció, un cop finalitzada la cerimònia, era cercar una promesa entre les noies casadores de la contrada. El cas és que posà l'ull en la seva cosina Matilde Bofill, filla del propietari de la veïna finca de La Sala, la casa pairal del que fou cèlebre bandoler, Joan Sala i Ferrer, àlies Serrallonga.

Ell, que gaudia d'una certa fama de liberal i de presumit i que fruïa d'un indubtable cartell escandalós, se les enginyà per convèncer l'oncle Carles, capellà, germà del propietari del Mas Noguer, oficiant del baptisme, d'una bondat natural, una bondat que no semblava filla d'un esforç, ans d'una idiosincràsia, d'alguna cosa de natural i indefectible. Poques lletres, però molt caçador, molt valent, familiaritzat amb l'ús de les armes, potser fins i tot una mica guerriller. Se les enginyà, doncs, per convèncer-lo que havia d'organitzar-ne una de sonada, una feta important, un sarau, un tràngol, una anada a La Sala conjuntament amb els mossos del Noguer, proveïts tots d'escopetes per tal de fer el rapte de la noia, de bon grat o per força, portar-la al Noguer i, un cop allà, que mossèn Carles els casés a la capella de la casa i Déu nos enguard d'un ja està fet!

Aquella capella, dedicada a la Immaculada, té també una història força interessant. Està situada a la paret est de la casa del Noguer, a l'altura del primer pis, a l'indret on antigament hi havia la pallissa de la casa. Un dia de l'any 1841, sent Sant Antoni M. Claret regent a la parròquia de Viladrau, per causes fortuïtes es calà foc a la casa i tot i els esforços conjunts dels masovers i d'altra gent del veïnat no es podia apagar a causa del fort vent que feia. Avisat Sant Antoni M. Claret, hi comparegué i donant la benedicció de cara a les flames aconseguí que aquestes s'extingissin. Tothom es posà a cridar: «Això és un miracle, aquest home és un sant». En la cerimònia de beatificació del pare Claret a Roma, aquest figurava com el primer miracle públic que havia fet el sant en la seva vida mortal. La família Bofill del Mas Noguer volgué venerar el record d'aquest fet constituint una capella que recorda l'esdeveniment i on es guarda un preciós reliquiari obsequi del Pare Claret a la família i que ell havia rebut de mans de Pius IX. Agrupades per mesos, té tantes relíquies com dies té l'any.

Retornant a la nostra història i pel que fa a la Matilde de La Sala, sembla que la noia estava d'acord amb els intents dels seus raptors. Ella es confià a la seva amiga íntima, la noucentista senyoreta Pietat Renom, propietària llavors de la finca de La Vila, un veritable domini senyorial que va haver-se de vendre en Ramon Vila, famós general carlí, per ajudar a mantenir la causa dels carlins. En Vila de Viladrau, com li deien aleshores, estava casat amb Felipa Bofill i Noguer, la tia noia gran, germana de Jaume Bofill i Noguer. Pietat Renom havia intimat amb Matilde Bofill i era la seva millor amiga, per la qual cosa mai no podia imaginar-se que ella comunicués el projecte als seus pares.

Matilde Bofill i Pitxot, digna, elegant, i d'una extremada bellesa, era a més d'una notable família, ja que era filla de Jacint Bofill i Bassas, regidor de l'Ajuntament de Barcelona durant la primera república, i germana de Josep M. Bofill i Pitxot.¹

Matilde, doncs, bonica, fina, cultivada, d'una educació refinada, pertanyent com hem dit a una família de renom, no és gens d'estranyar que despertés tota classe de sentiments en el nostre protagonista i que aquest s'hi fixés especialment i la tingués col·locada sota el seu punt de mira.

Matilde devia conservar al llarg del temps aquestes qualitats, ja que anys més tard Jaume Bofill i Mates (Guerau de Liost), cosí llunyà d'ella, li dedicà el poema «A vora el port», inclòs en el seu llibre *La ciutat d'ívor* i que comença «Retreta viu la graciosa dama».

Com deia meravellosament en Jaume Bofill i Ferro en les seves notes a l'edició de les obres completes de Guerau de Liost:

«Vídua ja en aquell temps i una mica retirada, vivia en una casa del carrer de la Cristina, la que fa cantonada davant els molls, i semblava encarnar l'encant discret i exquisit d'aquell barri dels Pòrtics d'en Xifré, que fa pensar en un patriciat mediterrani amb sentors ultramarines i tropicals, que li arribessin amb els seus vaixells de vela breu solejant enfront dels bells pòrtics tigrats pels inquiets reflexos del mar»

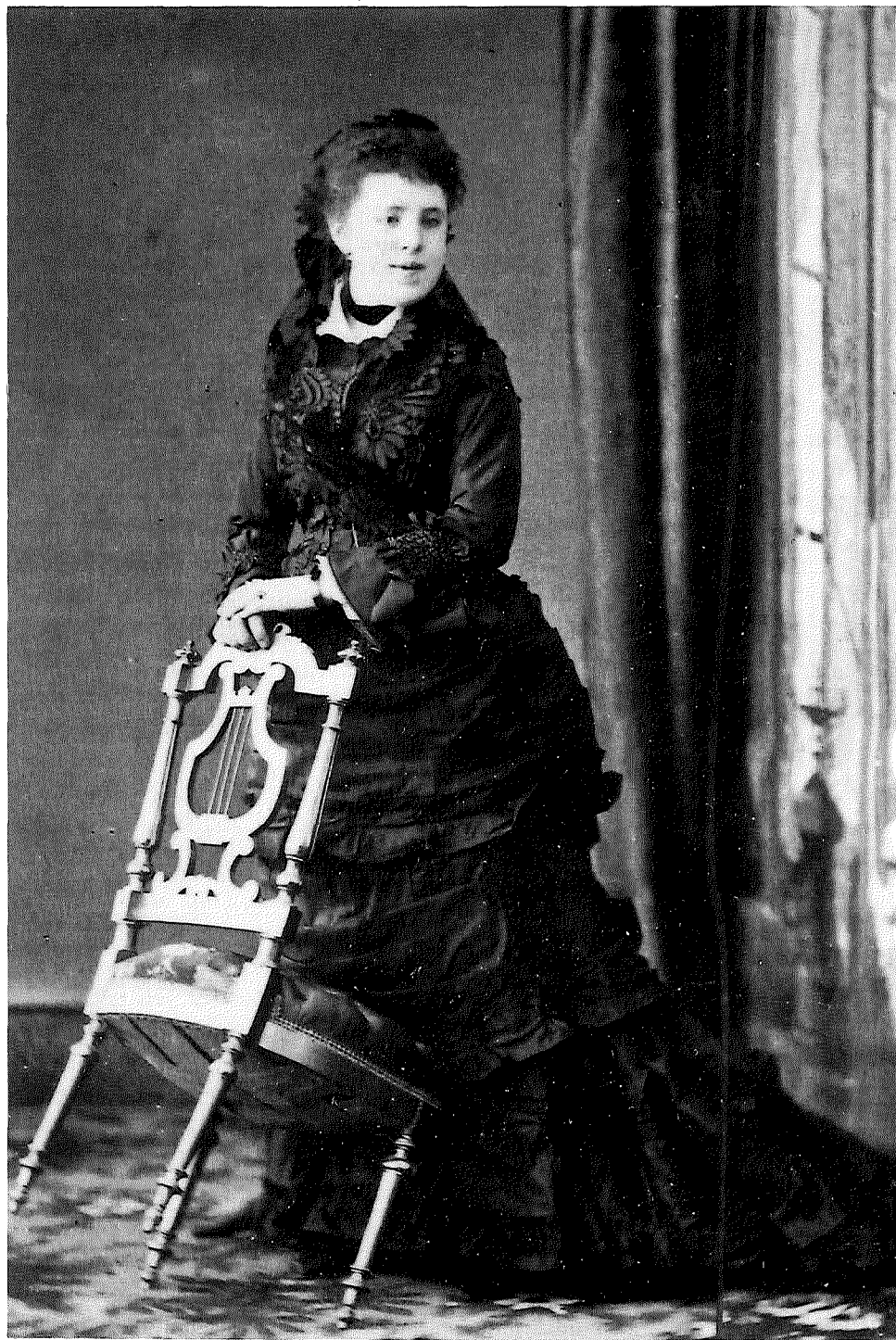
Per fi, arriba el dia tan esperat. Al Mas Noguer tot eren corredisses mig en secret, a fi que Jaume Bofill i Noguer no s'assabentés del propòsit. El nostre heroi conversava d'amagatotis amb l'oncle Carles, capellà, i feia anar en daina els mossos de la casa perquè tot estigués a punt. Les hores es feien interminables i les primers ombres de la posta semblaven no voler acabar d'arribar.

Finalment, amb tota precaució, s'inicià l'expedició, marxant pels petits corriols que menen a través del bosc d'un mas a l'altre, distant una hora a bon pas si es coneixen els topants.

Furtivament avançaren cap a la casa que es destacava sobre el cel cendrós, a fi de sorprendre els seus habitants i poder dur a terme llur propòsit.

Però heus aquí que quan emparat en la nit, li distaven pocs metres de la paret de la tanca, una ratlla de foc travessà la fosca i el so d'un tret fendí l'aire i una forta olor de pólvora envaí l'ambient. La perdigonada aixecà pols als peus dels raptors que, veient el caire que prenia la cosa, empengueren la retirada, cames ajudeu-me mentre nous trets travessaven l'obscuritat.

Derrotats i amb la cua entrecames, retornaren al Mas Noguer, sense haver pogut portar a terme llur acció. En Jacint, pare de la noia, que coneixia molt bé el «cama-prim» del pretendent, desfeu així tot l'embolic...

Matilde Bofill i Pitxot

Jaume Bofill i Noguér

L'endemà el nostre heroi es reintegrava a Barcelona, però en el seu fur intern quedava la recança de no haver pogut ni tant sols dir adéu a la seva estimada.

Uns mesos més tard, Matilde Bofill, amb el beneplàcit dels seus pares, encara preocupats per l'aventura, es casava amb un oncle seu, Emili Pitxot, germà de la seva mare i de força més edat que ella, recentment arribat d'Amèrica. Al llarg de la seva vida tingué diversos fills, entre ells Xavier Pitxot i Bofill, que es maridà amb Quimeta Malats, filla del gran violoncel·lista i compositor Joaquim Malats. Restà després molt anys vídua.

Ell, per la seva part, passat un temps es prometé a una noia molt jove, descendent d'indians, que havia nascut a Puerto Rico i es deia Amelia Ferro. Les relacions entre ells eren formals i tot semblava anar per bon camí.

Però com que la història s'escriu a través dels fets i no de la voluntat de les persones, aquest bon camí que semblaven portar, per voler de l'atzar, va derivar cap a altres rutes.

Un dia el nostre heroi, metge com hem dit, va anar a visitar un membre de la família que estava malalt al llit, afligit d'una malaltia del pit que li produïa una forta tos i un ofec fora de mida.

Casualitats de la vida!, també hi era de visita Matilde, ja senyora de Pitxot, i tots dos es retrobaren a la cambra del malalt, un a cada costat del capçal, disposats a ajudar.

El pacient es removia per dintre dels llençols, les mans pàl·lides sobre la gira, la cara esblanqueïda i el front bullint entresuat per la febre. Tot d'una, en un atac d'ofec, el malalt s'asfixiava i en voler incorporar-se, en intentar ajudar-lo per sota dels coxins, les mans d'ells dos coincidiren, es varen mirar als ulls per sobre del cap del parent i entre els dits enllaçats de l'un i l'altre saltà una guspira que commocionà tots els records dels temps passats.

Ell sortí trasbalsat de l'encontre, es dirigí a una floristeria i encarregà dos rams idèntics, l'un per a la Matilde, la senyora Pitxot, i l'altre per a Na Amelia Ferro, la seva actual promesa. Tremolós i amb passes vacil·lants, s'encaminà a la farmàcia situada a la plaça Sant Agustí Vell que tenia el seu germà gran solter, l'hereu directe dels Bofill emigrats a Barcelona; furtivament robà arsènic, se'n prengué una forta quantitat i morí.

La notícia corregué com un regueró de pólvora per tota la família, i fins sembla que tingueren dificultats per enterrar-lo en terra sagrada. Després del sepeli, el senyor Pitxot, amb una cavallerositat que honra el seu record, digué a la seva muller, feta un mar de llàgrimes, que si volia podia anar a visitar la tomba. Matilde diposità sobre la llosa, a més de les seves il·lusions, el ram que el seu antic enamorat li havia enviat.

Amb tota aquesta història, l'Amelia Ferro estava lleugerament desairada pels esdeveniments. Aleshores, el germà gran del protagonista, el farmacèutic

de la plaça de Sant Agustí Vell, amb un gest de generositat i de prestigi, es mudà, sortí de casa seva, i es dirigí seguidament a casa dels senyors Ferro. Es presentà i demanà la mà de Na Amelia. Al cap d'un temps es varen casar i foren feliços.

Tingueren tres fills: Jaume, Teresa (Teresita, com li digueren sempre) i Paulina Bofill i Ferro.

Jaume heretà del seu pare, que l'havia adquirida a Jaume Bofill i Noguer, la casa pairal de la família, Ca l'Herbolari, per on passaren després tants poetes i escriptors. Es casà amb Núria Fornells i fou un notable traductor i un dels millors crítics literaris que ha tingut aquest país. A la seva mort, malauradament sense descendència, Núria Fornells disposà el que ja havia planejat amb el seu marit, que quan ella faltés es creés la Fundació Bofill i Ferro, actualment amb seu social al carrer Sant Marçal de Viladrau.

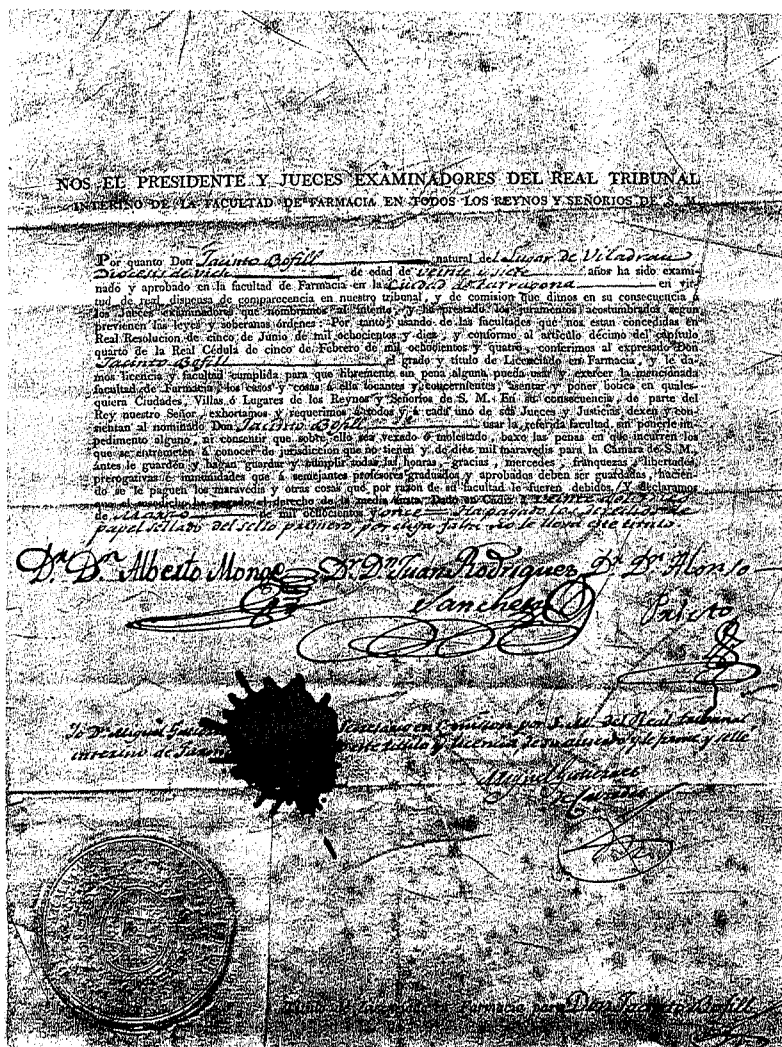
Teresita restà fadrina tota la vida i convisqué amb el seu germà i la seva cunyada a la casa que tenien al carrer Craywinckel de Barcelona i, a l'estiu, a la casa de Viladrau.

Paulina es maridà amb el senyor Bolea, emigraren a Sud-amèrica i allí regentaren el Ritz-Hotel de Santiago de Xile fins a la seva mort. Molts catalans que viatjaren a aquesta capital, en especial llaners de Sabadell, reberen les seves atencions recordant sempre el seu origen.

Però el veritable motiu d'aquest escrit és revelar-vos que el protagonista de la nostra història romàntica fou el padrí de bateig del meu pare, a qui imposaren el nom d'Eugeni, com es deia ell, i perquè se'n deia el meu progenitor, me'l posaren a mi.

NOTA

1. JOSEP M. BOFILL I PITXOT (Barcelona, 1860, Sant Julià de Vilatorrada, 1938) metge i entomòleg, fou autor d'un important catàleg i d'insectes de Catalunya (1902-1906), publicat per l'Institut d'Estudis Catalans, secció de Ciències, del qual fou president el 1911. Fundà i presidí la Institució Catalana d'Història Natural i pertangué igualment a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts. El seu fill, Emili Bofill i Benassat (1907) és un competent arquitecte, encara que potser ha tingut més fama el fill d'aquest, Ricard Bofill i Levi (Barcelona, 1939), que estudià arquitectura a Ginebra, i el 1961 creà a Barcelona, amb dissenyadors i arquitectes amb títol espanyol, el Taller d'Arquitectura, que ha tingut renom universal.

Títol de farmacèutic de Jacint Bofill i Bassas, expès a Tarragona l'any 1811.

BIBLIOGRAFIA

ENRIC JARDÍ I CASANY, *1.000 famílies catalanes*.

Obra poètica completa de Guerau de Liost, a cura d'ENRIC BOU I MAQUEDA.

ALBERT MANENT I SEGIMON, «Jaume Bofill i Ferro, retrat d'un crític humanista»,
Monografies del Montseny 10. Amics del Montseny.

ANTONI PLADEVALL I FONT, «Introducció», *Monografies del Montseny* 1.

JOSEP BOFILL I BOFILL, *Les desordenades memòries bilingües* (inèdit).